

ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಮತ್ತು ಗಾಂಧೀಜಿ ಅವರ ಗ್ರಹಿಕೆಯ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ

ಡಾ.ಎಂ.ರಾಚಪ್ಪಾಜಿ.¹

ಭಾರತೀಯ ನೆಲದಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರ ರಕ್ಷಕ ಕುಟುಂಬಗಳಿಂದ ಹುಟ್ಟಿ ಬಂದಿರುವಂಥ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಮತ್ತು ಗಾಂಧೀಜಿ ಅವರು ನಮ್ಮ ದೇಶವನ್ನು ದೇಶೀಯ ಮತೀಯವಾದಿತ್ವ ಶಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ಬಾಹ್ಯ ಆಕ್ರಮಣಕಾರಿ ವಿದೇಶಿ ಶಕ್ತಿಗಳಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಿ, ದೇಶದ ಅಖಂಡತೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿರುವ ಪ್ರಧಾನ ಸೇನಾನಿಗಳಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಮತ್ತು ಗಾಂಧೀಜಿ ಇಬ್ಬರೂ ಭಾರತಾಂಬೆಯ ಹೆಮ್ಮೆಯ ಸುಪುತ್ರರು. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರು ಒಬ್ಬ ಹುಟ್ಟು ರಾಷ್ಟ್ರಪ್ರೇಮಿ ಹಾಗೂ ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನದ ಪ್ರಧಾನ ಶಿಲ್ಪಿ. ಗಾಂಧೀಜಿ ಅವರು ಭಾರತದ ಪ್ರಖರ ವಿಶ್ವಶ್ರೇಷ್ಠ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯವಾದಿ. ಭಾರತೀಯ ನೆಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದಂಥ ಈ ಇಬ್ಬರೂ ಮಹಾನ್ ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಕರು ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ಮುತ್ಸದ್ಧಿಗಳು ಕೂಡ ಹುಟ್ಟು ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವಾದಿಗಳಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಪ್ರಖ್ಯಾತ ರಾಜಕೀಯ ನೇತಾರರ ಚಿಂತನಾ ದರ್ಶನಗಳು ಭಾರತೀಯ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಬಾಹ್ಯ ರೇಖೆಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಬಲಯುತವಾದಂಥ ಆಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳ ಮೂಲಕ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಶಾಹಿಯ ವಿರೋಧ, ರಾಜಕೀಯ ಹಾಗೂ ಸಮಾಜದ ಬಗೆಗೆ ಪ್ರಖರವಾದಂಥ ವಿಚಾರಧಾರೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮ್ಯತೆಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಮತ್ತು ಗಾಂಧೀಜಿ ಅವರನ್ನು ಪರಸ್ಪರ ವಿರೋಧಿಗಳೆಂದು ಹೆಚ್ಚು ಪರಿಗಣಿತಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ, ಅದರಿಂದಾಚೇಗೂ ಕೂಡ ಈ ಆದರ್ಶ ಮಾದರಿಯ ನಾಯಕರ ತತ್ವ ಹಾಗೂ ಆದರ್ಶನೀಯ ಧಾರೆಗಳನ್ನು ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜವು ಪ್ರಧಾನ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಅರ್ಥೈಸಬೇಕಾದಂಥ ಜರೂರು ಸಮಕಾಲೀನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯೂ ಇರುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ತಳ್ಳಿ ಹಾಕುವಂತಿಲ್ಲ.

ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಮತ್ತು ಗಾಂಧೀಜಿ ಅವರು ಪ್ರಭುದ್ಧ ಭಾರತವನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿದಂಥ ಮಹಾನ್ ಅಗ್ರಮಾನ್ಯರು. ಭಾರತ ದೇಶವನ್ನು ಒಂದು ಪ್ರಜಾಸತ್ತಾತ್ಮಕ ಮೌಲ್ಯಗಳ ತಳಹದಿಯ ಮೇಲೆ

¹.ಅಧ್ಯಾಪಕರು. ಡಾ.ಬಿ.ಆರ್.ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಸಂಶೋಧನ ಹಾಗೂ ವಿಸ್ತರಣ ಕೇಂದ್ರ. ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ, ಮಾನಸ ಗಂಗೋತ್ರಿ, ಮೈಸೂರು

ಪುನರ್ ರಚಿಸಬೇಕೆಂದು ಹೋರಾಟವನ್ನು ಮಾಡಿದವರು. ಅಂದರೆ, ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರು ಭಾರತೀಯ ಸಂದರ್ಭದ ಜಾತಿ ಮನಸ್ಸಿನ ವೈದಿಕರು ಮತ್ತು ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಶಾಹಿಯವರೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿಸಿದರೆ, ಗಾಂಧೀಜಿ ಅವರು ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ವಿದೇಶಿ ಮೂಲದ ಬಿಳಿಯ ಬಣ್ಣದ ಆಂಗ್ಲರೊಡನೆ ಪ್ರಖರವಾದ ಹೋರಾಟವನ್ನು ಮಾಡಿದವರು. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರು ತಮ್ಮ ಬದುಕಿನ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಅಸಮಾನತೆ ಮತ್ತು ಅನ್ಯಾಯದ ವಿರುದ್ಧ ಹೋರಾಟ ಮಾಡಲು ಪ್ರಜಾಸತ್ತಾತ್ಮಕ ಮತ್ತು ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದರು. ಹಾಗೆಯೇ, ಗಾಂಧೀಜಿ ಅವರು ತಮ್ಮ ಬದುಕಿನ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಉಪವಾಸ ಮತ್ತು ಅಹಿಂಸಾತ್ಮಕ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದರು. ಈ ಮೂಲಕ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಮತ್ತು ಗಾಂಧೀಜಿ ಇಬ್ಬರೂ ಕೂಡ ತಮ್ಮ ಗುರಿ ಮತ್ತು ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಎರಡು ಆದರ್ಶನೀಯ ಮಾರ್ಗಗಳ ಕೂಡ ಸಮಷ್ಟಿ ಭಾರತೀಯರನ್ನು ದೇಶೀಯ ಅಸಮಾನ ವೈದಿಕರಿಂದ ಮತ್ತು ವಿದೇಶಿ ಬಿಳಿಯರಿಂದ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬಿಡುಗಡೆಗೊಳಿಸಿ ಸಮಾನತೆಯ ಭಾರತವನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡುವುದಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕಾಗಿ ಹೋರಾಟವನ್ನು ಮಾಡಿದವರು. ಇದರ ಒಂದು ಸಂಕೇತವಾಗಿ 1927ನೇ ಮಾರ್ಚ್ 25, 26 ಮತ್ತು 26 ರಂದು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಮಹಾಡ್ ನಗರದಲ್ಲಿರುವಂಥ ಚೌಡರ್ ಕೆರೆಯ ನೀರನ್ನು ಮುಟ್ಟುವ ಚಳವಳಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಹಾಗೆಯೇ ಗಾಂಧೀಜಿ ಅವರು ದೇಶದಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕಾಗಿ 1930ನೇ ಮಾರ್ಚ್ 12 ರಂದು ಇತಿಹಾಸ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯ ದಂಡೀ ಎಂಬ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಉಪ್ಪನ್ನು ಮುಟ್ಟುವ ಹೋರಾಟವನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಈ ಎರಡು ಮಹಾನ್ ಹೋರಾಟಗಳು ರಾಷ್ಟ್ರದ ಹಿತಾದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಏಕೆಂದರೆ; ನೀರು ಮತ್ತು ಉಪ್ಪು ಜನಸಂಕುಲದ ಜೀವಧಾರೆಗಳೇ ಆಗಿರುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವೀಯ ನೆಲೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತಷ್ಟು ಗಟ್ಟಿಗೊಳಿಸುವುದೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ.

ಭಾರತ ದೇಶವು ಇಂದು ಜನಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಎರಡನೆಯ ಮತ್ತು ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ವಿಶ್ವದ ಬೃಹತ್ ರಾಷ್ಟ್ರವಾಗಿದೆ. ವ್ಯಾಪಾರದ ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದಂಥ ಬ್ರಿಟಿಷರು ಭಾರತವನ್ನು ತಮ್ಮ ಹಿಡಿತಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು 150 ವರ್ಷಗಳಿಗೂ ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲ ಆಡಳಿತವನ್ನು ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳವಳಿಯೂ ಅಂತಿಮ ಘಟ್ಟವನ್ನು ತಲುಪಿತ್ತು. ಅದರ ಕಾರಣ ಮತ್ತು ಪರಿಣಾಮದಿಂದಾಗಿಯೇ 1947ನೇ ಆಗಸ್ಟ್ 15ರಂದು ತನ್ನ ಸಂಕೋಲೆಯನ್ನು ಕೊನೆಗೊಳಿಸಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ನೀಡಿದರು. ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದಲು ಭಾರತಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಭಾರತದ ಸಂವಿಧಾನ ರಚನಾ ಸಭೆಯ ಪ್ರಮುಖ ಸಮಿತಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿರುವ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರ ನೇತೃತ್ವದ ಕರಡು ರಚನಾ ಸಮಿತಿಯು ಸಂವಿಧಾನದ ಕರಡನ್ನು ರಚಿಸಿತು. ತಾನು ರಚಿಸಿದ ಅಂತಿಮ ಕರಡು ಸಂವಿಧಾನವನ್ನು 1949ನೇ ನವೆಂಬರ್ 26 ರಂದು ಸಂವಿಧಾನ ರಚನಾ ಸಭೆಗೆ

ಅರ್ಪಿಸಿತು. ಅದನ್ನು ಸಂವಿಧಾನ ರಚನಾ ಸಭೆಯು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡ ಕಾರಣವಾಗಿ ಬೃಹತ್ ಲಿಖಿತ ರೂಪದ ಸಂವಿಧಾನವು ರೂಪಿಸಿರುವ ಕಾನೂನು ಮತ್ತು ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದ ಮೂಲಕ ಅದರ ಅನ್ವಯವಾಗಿ 1950ನೇ ಜನವರಿ 26 ರಂದು ಅಖಂಡತೆಯ ಭಾರತ ದೇಶವು ಕಾನೂನಿನ ದಿನ ಅಥವಾ ಗಣರಾಜ್ಯ ದಿನ ಎಂದು ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯಲ್ಲಿ ಸುಂದರ ಮತ್ತು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿರುತ್ತದೆ.

ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯಲ್ಲಿ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ನೀತಿ ನಿರೂಪಣಾ ಮಂಡಳಿಯ ಮಾರ್ಗಸೂಚಿಗಳು ಭಾರತದ ಪ್ರಜೆಗಳಾದ ಇಂದಿನಿಂದ ಸಾರ್ವಭೌಮರೆಂದು ಘೋಷಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾಗಿರುವ ಅವಕಾಶಗಳಿಂದ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ನೈಜ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವು ತನ್ನ ಹುಟ್ಟನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿತು. ಇದಕ್ಕೆ ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದ ಭಾರತವು ತನ್ನ 75 ವರ್ಷಗಳ ಆಡಳಿತವನ್ನು ದಾಟಿ ತನ್ನದೇ ಆದ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ರಂಗದಲ್ಲಿಯೂ ಮಾಡಿದೆ.

ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಪ್ರಪಂಚ ಮತ್ತು ಅಗ್ರಗಣ್ಯವಾದಂಥ ಮೌಲ್ಯವೆಂದರೆ; ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಾತ್ಮಕತೆ ಈ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಾತ್ಮಕತೆಯಿಂದ ಆಡಳಿತದ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನೂ ತನ್ನ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು ಮುಕ್ತವಾಗಿ ಚಲಾಯಿಸಬಹುದು. ಅಂದರೆ ಒಂದು ಪ್ರಜಾಸತ್ತಾತ್ಮಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಖಾಸಗಿ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಪರಿಮಿತ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೂ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅಪರಿಮಿತ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೂ ಇರುತ್ತದೆ ಎಂದು ಇದರ ಅರ್ಥವಲ್ಲ. ಆದರೆ, ನಾಗರಿಕ ಸಮಾಜದಲ್ಲೂ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ವಲಯಗಳಲ್ಲೂ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವು ಲಭ್ಯವೆಂದು ಇದರ ಅರ್ಥವಾಗಿರುತ್ತದೆ ಅಷ್ಟೇ. ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ವಲಯ ಮತ್ತು ಖಾಸಗಿ ವಲಯಗಳ ನಡುವೆ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಮಾಡುವ ಏಕಮೇವ ಉದ್ದೇಶವೇನೆಂದರೆ; ಬಿಡಿವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ವಲಯದ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ಮುಕ್ತ ವಲಯ ಮತ್ತು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯರಹಿತ ಅಥವಾ ಪರಿಮಿತ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ವಲಯ ಎಂದು ಅಂಕಣಗಳಾಗಿ ವಿಭಾಗಿಸಬಾರದು ಎಂಬ ಕಾರಣ.

ವ್ಯಕ್ತಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಹಕ್ಕಿಗೆ ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ತಳಕುಹಾಕಿಕೊಂಡಿರುವ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಎರಡನೆಯ ಮೌಲ್ಯವೆಂದರೆ; ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಮಾನವ ಸಮಾನತೆಯ ವಿಚಾರ. ಫ್ರಾನ್ಸಿನ ಮಹಾಕ್ರಾಂತಿಯು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ವಿಚಾರವನ್ನು ಸಮಾನತೆಯೊಡನೆ ತಳಕುಹಾಕಿಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯೇ ವಿಶ್ವಶ್ರೇಷ್ಠ ರಾಜಕೀಯ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ತಮ್ಮ ಮಹತ್ವದ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಜಾನ್ ಲಾಕ್ ಅವರು ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಸಿದ್ಧಾಂತಕ್ಕೆ ಜೀವಾಂಕುರದ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ನೀಡಿದವರು. ಆದರೆ ಇವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ದೋಷಪೂರ್ಣವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ, ಜಾನ್ ಲಾಕ್ ಅವರು ಒಂದು ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದಲ್ಲಿ ಸ್ವತ್ತಿನ ಹಕ್ಕಿಗೆ ಭಾರಿ ಒತ್ತನ್ನು ನೀಡಿದ್ದರು. ಸ್ವತ್ತನ್ನು ಹೊಂದಿರುವವರು ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದು ಪಾಲನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ ಎನ್ನುವುದು ಅವರ ಪ್ರಬಲವಾದಂಥ ತರ್ಕವಾಗಿತ್ತು.

ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಪರಮ ಗುರಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ವಿಕಾಸವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿರುವ ಸಮಸ್ತ ನಾಗರಿಕ ಪ್ರಜೆಗಳ ಸರ್ವಾಂಗೀಣ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ನೆರವಾಗುವುದು. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರು ಪ್ರಜಾತಂತ್ರದ ಬಗೆಗೆ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುತ್ತಾ; ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ಅದರ ಸ್ವರೂಪವನ್ನಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೇ, ಅದರ ತತ್ವ ಮತ್ತು ಸತ್ವವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ; ನಮ್ಮ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಧ್ಯೇಯಗಳನ್ನು ಈಡೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ನಾವು ಸಂವಿಧಾನಿಕ ವಿಧಾನಗಳನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸಬೇಕು. ಅಂದರೆ ಜನತೆಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಕ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ರಕ್ತರಹಿತವಾಗಿ ತರುವ ಸರ್ಕಾರದ ವಿಧಾನವೇ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವೆಂದರೆ; ಸಾಂಘಿಕ ಜೀವನವೇ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿದು ಒಂದು ಜೀವನ ಕ್ರಮ ಮತ್ತು ಮಾದರಿಯ ಸಮಾಜವೇ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವೆಂದು ಅಚಲವಾಗಿ ನಂಬಿದ್ದರು. ಅವರು ಬಯಸಿದ್ದ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದಲ್ಲಿ ಅಸಮಾನತೆ, ಬಡತನ ಮತ್ತು ಲಿಂಗತಾರತಮ್ಯಗಳು ಇರಬಾರದು. ಇವು ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವಕ್ಕೆ ಸಕಾರಾತ್ಮಕವಾದ ಅಪಾಯವನ್ನು ತರುತ್ತವೆ. ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವರ್ಗರಚನೆ ಇರಬಾರದು. ಏಕೆಂದರೆ, ಈ ವರ್ಗರಚನೆಯು ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ದಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಅದೋಗತಿಗೆ ತಳ್ಳಿ ಧಕ್ಕಿರುವ ಸ್ವತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಹರಣ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಹಾಗೇ ಗೌರವಯುತ ಮತ್ತು ಸ್ವಾಭಿಮಾನದ ಬದುಕಿಗೆ ಕಂಟಕವನ್ನು ತರುತ್ತದೆ. ಪ್ರಜಾಸತ್ತಾತ್ಮಕ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಗೌರವಿಸಬೇಕು.

ವ್ಯಕ್ತಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ನಾನು ಬೆಲೆ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ಆದರೆ, ಮನುಷ್ಯ ಸಂಘಜೀವಿ ಎಂಬುದನ್ನು ಎಂದು ಮರೆಯಲಾಗದು. ಸಮಾಜದ ಪ್ರಗತಿಯ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳಿಗೆ ತನ್ನ ವೈಯುಕ್ತಿಕತೆಯನ್ನು ಸರಿಹೊಂದಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಕಲಿತೇ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ ಮನುಷ್ಯ. ಅನಿಯಂತ್ರಿತ ವೈಯುಕ್ತಿಕತೆ ಕಾಡಿನ ನ್ಯಾಯ. ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಾಂಘಿಕ ನಿಗ್ರಹಗಳ ನಡುವಿನ ದಾರಿಯನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದೇವೆ ನಾವು. ಇಡೀ ಸಮಾಜದ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕಾಗಿ ಸಾಂಘಿಕ ನಿಗ್ರಹವನ್ನು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರೆ ವ್ಯಕ್ತಿಯೂ ಸಂಪನ್ನನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಗಾಂಧೀಜಿ ಅವರು ಸಮಾಜವು ಸಂಪನ್ನವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ, ನಡೆನುಡಿಯು ಸುವರ್ಣಸೂತ್ರ ಪರಸ್ಪರ ಸಹನೆ, ಎಲ್ಲರೂ ಒಂದೇ ರೀತಿ ಯೋಚಿಸರು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಸತ್ಯದ ಅಂಶವನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಮೂಲೆಗಳಿಂದ ನೋಡುತ್ತಾರೆ. ಅಂತರಾತ್ಮ ಎಲ್ಲರದೂ ಒಂದೇ ಸಮವಲ್ಲ. ಅದು ವೈಯುಕ್ತಿಕ ನಡೆನುಡಿಗೆ ಉತ್ತಮ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿಯಾದರೂ ಎಲ್ಲರ ಮೇಲೂ ಅದೇ ನಡೆನುಡಿಯನ್ನೇ ಹೇರಿದರೆ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರ ಅಂತರಾತ್ಮ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕೂ ಧಕ್ಕೆ ತಂದಂತೆ ಎಂಬುದೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ ಎಂದಿದ್ದಾರೆ ಗಾಂಧೀಜಿ.

ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರು ನಂಬಿದ್ದ ಪ್ರಜಾಸತ್ತಾತ್ಮಕ ತತ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸುವ ಹಕ್ಕು ಮತ್ತು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ನೀಡದೇ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಸಂತೋಷಗಲಿಸುವುದು ಅತ್ಯಂತ ಅವಶ್ಯಕ ತತ್ವವೇ ಪ್ರಜಾಸತ್ತಾತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿರುತ್ತದೆ. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರು ಮಾನವ ಹಕ್ಕುಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯವನ್ನು ನೀಡಿದರು. ಯಾವುದೇ ಕಾರಣಕ್ಕೂ ಯಾವ ಬಗೆಗೆ ತಾರತಮ್ಯವಿರದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮನುಷ್ಯನ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ತರಲೇಬೇಕೆಂದು ಬಯಸಿದ್ದರು ಮತ್ತು ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಹತ್ವವನ್ನು ನೀಡಿದ್ದರು. ಸಮಾಜದ ವಿವಿಧ ಸ್ಥರಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಘಟನೆಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ಆಧ್ಯತೆ ನೀಡಿದ್ದು, ಆ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಮತ್ತು ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ತಳಹದಿಯಾಗಿವೆ ಎಂದು ಬಲವಾಗಿ ನಂಬಿದ್ದರು. ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವೆಂದರೆ; ಕೇವಲ ಒಂದು ಮಾದರಿಯ ಸರ್ಕಾರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲ. ಅದು ಒಂದು ಮಾದರಿಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನ ಪದ್ಧತಿ. ಈ ಸಂಘಟನೆಯು ಸಂಪ್ರದಾಯಬದ್ಧ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿಂದ ಮುಕ್ತವಾಗಬೇಕು.

ಗಾಂಧೀಜಿ ಅವರು ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ಅರ್ಥೈಸುವಾಗ ದೇವರಿಗೆ ಹೋಲಿಕೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಪ್ರಕಾರ; ಲೋಕಕ್ಕೆ ತಿಳಿದ ಅತಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವಾದಿ ದೇವರು. ಏಕೆಂದರೆ, ಒಳಿತು ಕೆಡಕುಗಳ ನಡುವೆ ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ನಮಗೆ ಪೂರ್ಣ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಆತ ಅತ್ಯಂತ ಕ್ಷೂರಿಯೂ ಹೌದು, ಏಕೆಂದರೆ ಎಷ್ಟೊಂದು ಸಾಲ ಆತ ಬಾಯಿಂದ ಬಿಟ್ಟನ್ನು ಸೆಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಮುಕ್ತ ಇಚ್ಛೆಯ ಸೊಗಿನಲ್ಲಿ ತಾನು ಲೀಲೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಎಲ್ಲವೂ ಭಗವಂತನ ಲೀಲೆಯನ್ನೂತ್ತದೆ ಹಿಂದೂಧರ್ಮ ಎಂದಿದ್ದಾರೆ.

ಗಾಂಧೀಜಿ ಅವರ ಪ್ರಕಾರ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವೆಂದರೆ; ಬಲಿಷ್ಠನಿಗೂ ದುರ್ಬಲನಿಗೂ ಸಮಾನವಾದಂಥ ಅವಕಾಶವು ಇರಬೇಕು. ಅಹಿಂಸೆಯಿಂದ ಅಲ್ಲದೆ ಇದು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಗಾಂಧೀಜಿ ಅವರು ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವಾದಿಗಳಾಗಿದ್ದು, ಪ್ರಜಾಸತ್ತಾತ್ಮಕ ಸರ್ಕಾರದ ರಚನೆಯನ್ನು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದವರು. ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ವಿಕಸನಕ್ಕೆ ವ್ಯಕ್ತಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹಾಗೂ ಸಮಾನತೆಗಳು ಅತ್ಯವಶ್ಯಕ. ಇವುಗಳಿಲ್ಲದೇ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯೂ ಅಸಾಧ್ಯ. ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಮಾತ್ರ ಇಂಥ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಗಳಿಗೆ ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಡುವುದರಿಂದ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವು ಇತರೆ ಸರ್ಕಾರಗಳಿಗಿಂಥ ಹೆಚ್ಚು ಯೋಗ್ಯ ಹಾಗೂ ಜನಪ್ರಿಯವಾದದ್ದು ಎಂದು ಗಾಂಧೀಜಿ ಅವರು ತಮ್ಮ ಹೇಳಿಕೆಯನ್ನು ನೀಡಿದವರು.

ನಿಜವಾದ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವೂ ಅಹಿಂಸೆಯ ಗರ್ಭದಿಂದಲೇ ಬರಬೇಕು. ಅಹಿಂಸೆಯ ತಳಹದಿಯ ಮೇಲೆ ಮಾತ್ರವೇ ಜಾಗತಿಕ ಸಂಘಟನೆ ಸಾಧ್ಯ. ಜಗತ್ತಿನ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಹಿಂಸೆಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ವಿಸರ್ಜಿಸಬೇಕು ಎಂಬುದು ಗಾಂಧೀಜಿ ಅವರ ಮನದಾಳದ ತುಡಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಎಲ್ಲಾ ಅಧಿಕಾರಗಳು ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ ಸೇರಿರುತ್ತದೆ. ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಾಧಿಕಾರವನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ

ಪ್ರಜೆಗಳೇ ಚುನಾವಣೆಯ ಮೂಲಕ ಅಲ್ಪಾವಧಿಗಾಗಿ ಈ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳನ್ನು ಆಯ್ಕೆಮಾಡಿ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಪ್ರಜಾಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳೇ ಶಾಸನಸಭೆ ಮತ್ತು ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೊಳಗೆ ಇರುವುದರಿಂದ ಶಾಸನಸಭೆ ಮತ್ತು ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಪ್ರಜೆಗಳಿಂದ ಎಂದೂ ಬೇರ್ಪಟ್ಟಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರಜೆಗಳ ಸಮ್ಮತಿ ಇಲ್ಲದೇ ಇವುಗಳು ಯಾವುದೇ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುವಂತಿಲ್ಲ ಎಂದು ಗಾಂಧೀಜಿ ಅವರು ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರು ಸಂಸದೀಯ ಸರ್ಕಾರ ಸಮರ್ಥಕರಾಗಿದ್ದರು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರು ಸಂಸದೀಯ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಗುಣಲಕ್ಷಣಗಳ ಬಗೆಗೆ 1951ನೇ ಅಕ್ಟೋಬರ್ 28 ರಂದು ಜಲಾಂಧರ್‌ನಲ್ಲಿರುವಂಥ ಡಿ.ಎ.ವಿ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪ್ರಖರವಾದಂಥ ಭಾಷಣವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದರು. ಆ ಭಾಷಣದಲ್ಲಿ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರು ಸಂಸದೀಯ ಪ್ರಜಾಸತ್ತಾತ್ಮಕ ಸರ್ಕಾರವು ಬಹುಮುಖ್ಯ ಮೂರು ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ ಎಂಬ ಮಹತ್ವದ ವಿಚಾರಧಾರೆಯನ್ನು ಪ್ರಚೂರ ಪಡಿಸಿದರು. ಅವುಗಳೆಂದರೆ:

1. ವಂಶಪಾರಂಪರ್ಯ ಆಳ್ವಿಕೆಯನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸಬೇಕು. ಸಂಸದೀಯ ಪದ್ಧತಿಯ ಸರ್ಕಾರದಲ್ಲಿ ವಂಶಪಾರಂಪರ್ಯ ಆಳ್ವಿಕೆಗೆ ಅನುಮೋದನೆ ಇರಬಾರದು. ಅಲ್ಲಿ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಸ್ವತಂತ್ರ ಹಾಗೂ ನಿರ್ಭಯವಾದಂತಹ ಚುನಾವಣೆಗಳಿಗೆ ಅವಕಾಶವಿರಬೇಕು.
2. ಈ ಸರ್ಕಾರದ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಗ್ರಹಿತವೆಂದು ಭಾವಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರು ಕಾನೂನು ಪೋಷಿಸುವಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಸರ್ಕಾರವನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವಂತಿರಬೇಕು ಹಾಗೂ ಸಂಸತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಜೆಗಳ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು ಕಾನೂನುಗಳನ್ನು ರಚಿಸಬೇಕು.
3. ಯಾವುದೇ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು, ಶಾಸಕರು ಹಾಗೂ ಮಂತ್ರಿಗಳು ತಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಜನರಿಗಿರುವ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ನವೀಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಎಂದಿದ್ದಾರೆ.

ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರು ಯಾವುದೇ ಏಕಪಕ್ಷವು ಅಥವಾ ಅರೆಸೊತ್ತಿಗೆಯ ಜನತೆಯನ್ನು ಆಳುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ, ಒಂದು ಪಕ್ಷದ ಸರ್ಕಾರವೆಂದರೆ, ಮಾನವನಿಂದ ಅವನ ಮೂಲಭೂತ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹಾಗೂ ವೈಯಕ್ತಿಕತೆಯನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿದಂತೆ ಅದು ಸರ್ವಾಧಿಕಾರವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಜನತೆಯೂ ತಮ್ಮನ್ನು ಚುನಾಯಿಸಿದ ಸರ್ಕಾರದ ಮೂಲಕ ಆಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಏಕೆಂದರೆ, ಅದು ಮನುಷ್ಯನ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಅದರ ಸುಖಕ್ಕೆ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಸಾಧನೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಭುತ್ವದ ಗುರಿಗಳು

1. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಜೀವನ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಸುಖವನ್ನು ಗಳಿಸುವ ಮತ್ತು ವಾಕ್‌ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಧರ್ಮವನ್ನು ಆಚರಿಸುವ ಹಕ್ಕನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದು.
2. ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಅಸಮಾನತೆಯನ್ನು ನಿವಾರಿಸುವುದು. ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳಿಗೆ ಉತ್ತಮವಾದ ಅವಕಾಶವನ್ನು ನೀಡುವುದು.
3. ಕೊರತೆ ಮತ್ತು ಭಯವನ್ನು ಮುಕ್ತಗೊಳಿಸಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಲು ಅವಕಾಶವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಡುವುದು.
4. ಆಂತರಿಕ ಅಭದ್ರತೆ ಮತ್ತು ಹೊರಗಿನ ಆಕ್ರಮಣದಿಂದ ರಾಷ್ಟ್ರವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದು.

ಹಾಗೆಯೇ ಮುಂದುವರೆದು, ಆರ್ಥಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ತರುವ ಸಾಧನವೇ ಪ್ರಭುತ್ವ ಪ್ರಭುತ್ವವು ಸಮಾಜದ ಸೇವೆಯನ್ನು ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕು. ಸರ್ಕಾರದ ಭದ್ರತೆಗೆ ಪ್ರಭುತ್ವಕ್ಕೆ ವಿಧೇಯತೆ ಅವಶ್ಯಕ. ಅಂದರೆ, ಅವಿಧೇಯತೆಯಲ್ಲಿನ ನಂಬಿಕೆ, ಅರಾಜಕತೆ ವಾದದಲ್ಲಿನ ನಂಬಿಕೆ, ಪ್ರಭುತ್ವ ಜನರ ವಿರುದ್ಧ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆ ನಡೆಸಿದರೆ, ಜನತೆ ತಲೆಬಾಗದೆ ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಅವರ ವಿರುದ್ಧ ಹೋರಾಟ ಮಾಡಬೇಕು. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರು ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ಮಾದರಿಯನ್ನು ಆದರ್ಶ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವೆಂದಿದ್ದಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವಕ್ಕಿಂತ ಸಂಘಟನೆಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಆಧ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಒತ್ತನ್ನು ನೀಡಿರುವುದೇ ಅವರು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಪೂನಾ ಜಿಲ್ಲಾ ಕಾನೂನು ಗ್ರಂಥಾಲಯದ ಸದಸ್ಯರು 1952ನೇ ಡಿಸೆಂಬರ್ 22 ರಂದು ಆಯೋಜಿಸಲಾಗಿದ್ದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರು ಮುಖ್ಯ ಅತಿಥಿಗಳಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದರು. ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರು ಮಾತನಾಡುತ್ತಾ; ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಬೇಕಾದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯವಾಗಿ ಬೇಕಾದ ಹಲವು ಪೂರ್ವಭಾವಿ ನಿಯಮಗಳು ಮತ್ತು ಅವಶ್ಯಕ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದರು. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವಕ್ಕೆ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರು ಸೂಚಿಸಿದ ತತ್ವಗಳು ವಾಸ್ತವಿಕ ಹಾಗೂ ಪ್ರಸ್ತುತವಾಗಿವೆ. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರು ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಯಶಸ್ಸಿಗೆ ಸೂಚಿಸಿರುವ ಅಗತ್ಯ ಅಂಶಗಳೆಂದರೆ; ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಅಸಮಾನತೆಯಿರಬಾರದು; ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷಗಳು ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕು.; ಕಾನೂನು ಮತ್ತು ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಸಮಾನತೆಯಿರಬೇಕು; ಸಂವಿಧಾನದ ನೈತಿಕತೆಯನ್ನು ಪಾಲಿಸಬೇಕು; ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ನೈತಿಕತೆಯಿರಬೇಕು; ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಅರಿವು ಮತ್ತು ಮುಕ್ತ ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯಸಮ್ಮತವಾದ ಚುನಾವಣೆಗಳು.

ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಸಮಾನತೆ ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಬಹಳ ಶ್ರಮಿಸಿದವರು. ಯಾವ ಸಮಾಜವು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅಸಮಾನತೆಯು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಯಶಸ್ವಿಗೊಳಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಭಾರತದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳವಳಿಯಲ್ಲಿ ವಿಭಿನ್ನ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಅಸಮಾನತೆಯು ತಾಂಡವಾಡುತ್ತಿರುವ ಈ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಮುಖ್ಯ ತತ್ವ ಕೋಮುವಾದಿಯಾಗಿದೆ. ಈ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರು ಮೊದಲು ಸಮಾನತೆ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾಗಬೇಕು. ಅನಂತರ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೆಂಬ ನಿಲುವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದರು. ಇದು ಅವರಲ್ಲಿದ್ದ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಮೂಲಾರ್ಥದ ಸಂಕೇತವಾಗಿದೆ. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೂ ಅನ್ಯಾಯವಾಗಬಾರದು ಮತ್ತು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ರಕ್ಷಣೆಯಿರಬೇಕೆಂದು ರಾಜ್ಯ ಮತ್ತು ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರು ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರ ಸಮಗ್ರ ರಕ್ಷಣೆಯ ಬಗೆಗೆ ಸಂವಿಧಾನ ರಚನಾ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಬೇಡಿಕೆಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಅರ್ಪಿಸಿದರು.

ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಯಶಸ್ವಿಗೆ ಬಲಿಷ್ಠ ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷದ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಅತೀ ಅವಶ್ಯಕ. ಬಹುಪಕ್ಷ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಬಲಿಷ್ಠ ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷದ ರಚನೆ ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ, ಮತದಾರ ವರ್ಗವು ತಮ್ಮ ಹಕ್ಕನ್ನು ಸರಿಯಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಚಲಾಯಿಸಿದರೆ ಬಲಿಷ್ಠ ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಬಹುದು. ಹೀಗೆ ಸ್ಥಾಪಿತವಾದ ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷ ತಮ್ಮ ಗುರುತರವಾದ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಅರಿತು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕು. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಬಲಿಷ್ಠ ವಿರೋಧಪಕ್ಷದ ಕೊರತೆ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತಿದೆ. ಇದನ್ನು ಮತದಾರರು ಹೋಗಲಾಡಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ ಆಗ ಮಾತ್ರ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಕಾನೂನು ಮತ್ತು ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಸಂವಿಧಾನ ಬದ್ಧವಾಗಿ ಜಾರಿಗೊಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದು ಕೇವಲ ಸಂವಿಧಾನದ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಜಾರಿಯಾದರೆ ಸಾಲದು ಆಡಳಿತ ಚುಕ್ಕಾಣಿಯಲ್ಲಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಾಗಿ ಪಾಲಿಸಿದಾಗ ಯಶಸ್ವಿ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಕೆಲವು ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಜಾತೀಯತೆಯನ್ನೇ ಮಾಡಲು ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇಂಥ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಮುಂದುವರೆದರೆ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಅವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿಂದ ಕೂಡಿರುತ್ತದೆ. ಸರ್ಕಾರವು ಅನಾವಶ್ಯಕವಾಗಿ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಹಸ್ತಕ್ಷೇಪವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ಏಕೆಂದರೆ ಸರ್ಕಾರವು ಕೆಲವು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾರ್ಥತನವನ್ನು ಕೆಲವು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಸಂತೈಸಲಾಗದೇ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಸಂವಿಧಾನದ ನೈತಿಕತೆಯು ಬಹುಮುಖ್ಯ ಅಂಶ. ಏಕೆಂದರೆ ಬಹುಸಂಖ್ಯಾರು ಸದನದ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳಲ್ಲಿ ತಮಗೆ ಬಹುಮತವಿದೆಯೆಂದು ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರ ಬಗೆಗೆ ಕೀಳರಿಮೆಯನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಬಾರದು. ಸದನದ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳು ಮಹತ್ವದ ಚರ್ಚೆಯಿಂದಲೇ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳಬೇಕೇ ವಿನಃ ಕೋಲಾಹಲಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ಕಲಾಪಗಳನ್ನು ಅಡ್ಡಿಪಡಿಸುವಂತಾಗಬಾರದು.

ಸಂವಿಧಾನವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿ ಮುನ್ನಡೆಸುವ ಕೆಲಸ ಸಂಸತ್ತಿಗಿರುತ್ತದೆ. ಸಂಸತ್ತಿನಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು ಸಂವಿಧಾನದ ಧ್ಯೇಯಧೋರಣೆಗಳಿಗಾಗಿ ದುಡಿಯಬೇಕು. ಉನ್ನತ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವ ರಾಜಕಾರಣಿಗಳು ನೈತಿಕತೆಯನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಇಂಥ ಸಂವಿಧಾನದ ನೈತಿಕತೆಯನ್ನು ಭಾರತೀಯರು ಎತ್ತಿಹಿಡಿಯಬೇಕೆಂಬ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರ ಅಭಿಮತವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ನೈತಿಕತೆಯ ನಿಯಮವಿರಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರ ಚಿಂತನೆಗಳಲ್ಲಿ ನೈತಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಯಾವ ಸಮಾಜವು ಉತ್ತಮ ನೈತಿಕತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆಯೇ ಅಂಥ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಅರಿವು ಮೂಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಅರಿವು ಯಾವಾಗಲೂ ಚುರುಕಾಗಿರಬೇಕು. ಅದು ಎಲ್ಲ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿ ಹೋರಾಟಕ್ಕೆ ಸಜ್ಜಾಗಬೇಕು.

ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಚುನಾವಣೆಗಳು ಯಾವಾಗಲೂ ಮುಕ್ತ ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯಸಮ್ಮತವಾಗಿಯೇ ನಡೆಯಬೇಕು. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಇದರ ಕೊರತೆಯು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ನಾವು ಇಂದು ಹದಿನೇಳನೆಯ ಮಹಾಚುನಾವಣೆಯನ್ನು ಎದುರಿಸಲು ಸಜ್ಜಾಗಿದ್ದೇವೆ. ಆದರೆ, ಮುಕ್ತ ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯಸಮ್ಮತವಾದ ಚುನಾವಣೆಗಳಿಲ್ಲ. ಎರಡು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿಯ ನೋಟಿನ ಚುನಾವಣೆಗಳು ಒಂದೆಡೆಯಾದರೆ, ಮತ್ತೊಂದೆಡೆ ಅನೇಕ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆ, ದೌರ್ಜನ್ಯದ ಪ್ರತಿರೂಪದ ಚುನಾವಣೆಗಳು ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರಧಾನವಾದಂಥ ಕಾರಣಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಸಮೂಹ ಮಾಧ್ಯಮಗಳು ನ್ಯಾಯಸಮ್ಮತವಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಿ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗೆ ಯಶಸ್ಸನ್ನು ಒದಗಿಸಬಹುದೆಂದು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಗಾಂಧೀಜಿ ಅವರು ನಿಜವಾದ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಅಥವಾ ಜನತಾ ಸ್ವರಾಜ್ಯವೂ ಎಂದಿಗೂ ಅಸತ್ಯ-ಹಿಂಸೆಗಳ ಮೂಲಕ ಬರಬಾರದು. ಇವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿದರೆ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಎಲ್ಲ ವಿರೋಧವನ್ನೂ ತುಳಿದ ಹಾಗೆ ಅಥವಾ ಅಳಿಸಿದ ಹಾಗೆ. ಅಂಥವರಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಿದ್ಧಿಸುವುದೇ? ವ್ಯಕ್ತಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವು ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಲು ನಿರ್ದೋಷ ಶುದ್ಧಾತಿಶುದ್ಧ ಅಹಿಂಸೆಯ ಪ್ರಭುತ್ವವೇ ಆಗಬೇಕು ಎಂದಿದ್ದಾರೆ.

ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಚಿಂತನೆಗಳಲ್ಲಿ ಉನ್ನತ ಮೌಲ್ಯಗಳಿಗೆ ಮುಕ್ತ ಅವಕಾಶಗಳು ಇರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಆ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಸದುಪಯೋಗ ಪಡಿಸಿಕೊಂಡಾಗ ಮಾತ್ರ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಅವರ ಇಡೀ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದು ಹಾಗೂ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಪ್ರಜೆಗಳು ಸರಿಯಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅನುಭವಿಸುವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಈ ಮೂಲಕ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ನ್ಯಾಯ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾಗುವ ಅಂಶವೇ ಹೆಚ್ಚು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಗಾಂಧೀಜಿ ಅವರು ಅತ್ಯಧಿಕ ಜನರ ಅತ್ಯಧಿಕ ಹಿತ ಎಂಬ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ನಾನು ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಮಾತನ್ನು ಸುರಿದರೆ, ಶೇಕಡಾ 51ರಷ್ಟರ ಹಿತ ಎಂದುಕೊಂಡಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಶೇಕಡಾ 49ರ ಹಿತವನ್ನು ಬಲಿಕೊಡಬೇಕು ಎಂದು ಅರ್ಥ. ಇದು ಹೃದಯಹೀನ ಸಿದ್ಧಾಂತ. ಮಾನವ ಜಾತಿಗೆ ಬಹಳ ಕ್ಷೋಭೆಮಾಡಿದೆ. ನಿಜವಾದ ಗಂಭೀರ ಮಾನವೀಯ ಸಿದ್ಧಾಂತ- ಸಮಸ್ತರ ಅತ್ಯಧಿಕ ಹಿತ. ಅತ್ಯಧಿಕ ಸ್ವಾರ್ಥತ್ಯಾಗವಿಲ್ಲದೆ ಇದನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂದಿದ್ದಾರೆ.

ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರು 1950ನೇ ಜನವರಿ 26 ರಂದು ಸಂವಿಧಾನ ರಚನಾ ಸಭೆಯನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ನಾವು ಇಂದು ಒಂದು ರೀತಿಯ ದ್ವಂದ್ವಾತ್ಮಕ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಕಾಲಿಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ. ಒಂದು ಮತ ಮತ್ತು ಆ ಮತಕ್ಕೆ ಒಂದೇ ಮೌಲ್ಯ ಎಂಬ ತತ್ವದ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದಿಂದ ಸಂತ್ಯಾಸರಾಗಿ ಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದ್ದೇವೆ ಎಂದು ಉಳಿಯಬಾರದು. ಆದರೆ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಜೀವನವು ಅಸಮಾನತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆದಷ್ಟು ಬೇಗ ಈ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಅಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಬೇಕು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಯಾರು ಇದರಿಂದ ಅಸಮಾನತೆಗೆ ತುತ್ತಾಗಿದ್ದಾರೋ ಅವರು ನಾವು ಎನ್ನನ್ನು ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದೇವೋ ಅದನ್ನು ಬುಡಮೇಲು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಭಾರತೀಯ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಕುರಿತು ನೀಡಿರುವ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯ ಮಾತುಗಳು ಇಂದಿಗೂ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಸ್ತುತವೆನಿಸಿರುತ್ತವೆ.

ಬಹುಜನರ ಪ್ರಭುತ್ವಕ್ಕೆ ಬಹಳ ಪರಿಮಿತ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಿದೆ. ಹಲವು ಹತ್ತು ವಿವರಗಳಲ್ಲಿ ಬಹುಜನರ ಮಾತಿನಂತೆ ನಡೆಯಬೇಕು. ಬಹುಜನರು ಏನೇ ತೀರ್ಮಾನ ಮಾಡಲೀ ಅದರಂತೆ ನಡೆಯಬೇಕು ಎಂದರೆ; ಗುಲಾಮಗಿರಿ ಆಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದಲ್ಲಿ ಜನರು ಕುರಿಗಳಾಗಬಾರದು. ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ವಿಚಾರ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಕರ್ಮ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಗಳನ್ನು ಎಚ್ಚರದಿಂದ ಕಾಯಬೇಕು. ಅಂತರಾತ್ಮದ ವಿಷಯಗಳ ಬಹುಸಂಖ್ಯೆಯ ನ್ಯಾಯಕ್ಕೆ ಎಡೆಯೇ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಗಾಂಧೀಜಿ ಅವರು ಹೇಳಿಕೆಯನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ.

ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಪ್ರಜಾತಂತ್ರವು ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ನರನಾಡಿಗಳಿದ್ದಂತೆ. ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳು ಸಂವಿಧಾನದ ಪೀಠಿಕೆಯ ಅಡಿಗಲ್ಲುಗಳು. ಪೀಠಿಕೆಯು ಸಂವಿಧಾನ ತನ್ನ ಆಧಾರ ಸ್ತಂಭವಾಗಿ ಸಮಾನತೆ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಮತ್ತು ಸೋದರತೆಗಳನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸುತ್ತದೆ. ಸಂವಿಧಾನದ ಈ ಮಹತ್ವದ ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳು ಈಡೇರಿಸುತ್ತವೆ. ನಮಗೆ ದೊರೆತ ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವಕ್ಕೆ ಆಧಾರವಾಗಿ ಆರ್ಥಿಕ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಆರ್ಥಿಕ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಬುನಾದಿ ಇಲ್ಲದೆ ಹೋದರೆ, ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವಕ್ಕೆ ಉಳಿಗಾಲವಿಲ್ಲ.

ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವೆಂದರೆ; ಅದೊಂದು ಜೀವನ ಪದ್ಧತಿ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಮಾನತೆ ಮತ್ತು ಸೋದರತೆಯನ್ನು ಜೀವನ ತತ್ವವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಕ್ರಮ. ಅದೊಂದು ತ್ರಿನೀತಿ ಸಂಗಮ ಒಂದರಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ವಿಚ್ಛೇದನಗೊಂಡರೆ ಪ್ರಜಾತಂತ್ರದ ಉದ್ದೇಶವೇ ಕಮರಿದಂತೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಒಂದಕ್ಕೆ ಇನ್ನೊಂದು ಪೂರಕ. ಅವುಗಳನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೆ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಉದ್ದೇಶವೇ ವಿಫಲವಾಗುತ್ತದೆ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಸಮಾನತೆಯಿಂದ ಬೇರ್ಪಡಿಸುವಂತಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಮತ್ತು ಸಮಾನತೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಸೋದರತೆಯಿಂದ ಬೇರ್ಪಡಿಸುವಂತಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಿ ಸಮಾನತೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಎನ್ನುವುದು ಬಹುಸಂಖ್ಯಾತರ ಮೇಲೆ ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರು ನಡೆಸುವ ಅಧಿಕಾರ ಆಗುತ್ತದೆ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಇಲ್ಲದ ಸಮಾನತೆಯು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಸೋದರತೆ ಇಲ್ಲದೆ ಸಮಾನತೆ ಮತ್ತು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವು ಸುಸೂತ್ರವಾಗಿ ನಡೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಆಗ ಅವುಗಳನ್ನು ಅನುಸ್ಮಾನಗೊಳಿಸಲು ಬಲಪ್ರಯೋಗವು ಅಗತ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಆದ್ದರಿಂದ ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಸಮಾನತೆಗಳು ಹಾಗೆಯೇ ಉಳಿದಿವೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮುಂಬರುವ ಸ್ವತಂತ್ರ ಸರ್ಕಾರವು ನನ್ನ ಸಂವಿಧಾನವನ್ನು ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ಜಾರಿ ಮಾಡಿದರೆ, ಇನ್ನು ಕೇವಲ 20 ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಆದರ್ಶ ಸಮಾಜ ಮತ್ತು ಪ್ರಭುದ್ಧ ಭಾರತವು ನಿರ್ಮಾಣವಾಗುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಾನತೆಗಳು ಸ್ಥಾಪನೆಯಾಗುತ್ತವೆ ಎಂದಿದ್ದರು. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರ ಈ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯ ಮಾತುಗಳಾದ *If Democracy fails in this land, the result will be rebellion, anarchy and communism* ಇದು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಮತದಾರರಿಗೆ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷಗಳಿಗೆ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಅರಿವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಲಿ.

ಗಾಂಧೀಜಿ ಅವರು ಪ್ರಜಾತಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಹಿಂಸೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಧಾನವಾದಂಥ ವಿಚಾರವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಅದಿಲ್ಲದೇ ಪ್ರಜಾತಂತ್ರವಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಿದವರು. ಅಹಿಂಸಾ ಶಾಸ್ತ್ರವೊಂದೇ ಪರಿಶುದ್ಧ ಪ್ರಜಾತಂತ್ರಕ್ಕೆ ಕರೆದೊಯ್ಯಬಲ್ಲದು. ನಿಜವಾದ ಪ್ರಜಾರಾಜ್ಯ ಅಥವಾ ಜನ ಸಮೂಹದ ಸ್ವರಾಜ್ಯ ಅಸತ್ಯದ ಹಾಗೂ ಹಿಂಸೆಯ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಎಂದೂ ಬರಲಾರದು. ಅಸ್ಥಿತಿವಾ ಅಹಿಂಸೆಯ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ವ್ಯಕ್ತಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅರಳಬಲ್ಲದು. ಹಾಗೆಯೇ, ಪ್ರಜಾತಂತ್ರ ಮತ್ತು ಹಿಂಸೆಯೂ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಹೋಗಲಾರವು. ನನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ತರಬೇತಿ ಒಂದೇ ಒಂದು. ಇಡೀ ಜಗತ್ತಿನ ಎದುರು ನಿಂತು ನಮ್ಮನ್ನು ನಾವು ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ. ಒಳ್ಳೆಯ ಸ್ವಯಾಮಾಡಳಿತಕ್ಕೆ ಬದಲಿ ಅಲ್ಲ ಎಂದು ಗಾಂಧೀಜಿ ಅವರ ವಾದವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಗಾಂಧೀಜಿ ಅವರು ಆಧುನಿಕ ರಾಜ್ಯದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಪ್ರಬಲವಾಗಿ ವಿರೋಧಿಸುತ್ತಾ; ಇದು ಹೆಚ್ಚು ಅಧಿಕಾರ ಕೇಂದ್ರೀಕೃತವಾದ ನೌಕರಶಾಹಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಿದೆ ಎಂದಿದ್ದಾರೆ.

ರಾಜ್ಯ ಅಧಿಕಾರದ ಏಕಸ್ವಾಮ್ಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ರಾಜ್ಯವು ಕೆಳಸ್ತರದಲ್ಲಿನ ಜನರ ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನು ಕಾಪಾಡುವ ಕಡೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಕೇಂದ್ರೀಕೃತವಾಗಿರಬೇಕೆಂಬ ನಿಲುವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಗಾಂಧೀಜಿ ಅವರು ಅಧಿಕಾರ ಎಂಬುದು ಸಮಾಜ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯಗಳೆರಡರಲ್ಲೂ ವಿಕೇಂದ್ರೀಕೃತವಾಗಿ ಹಂಚಿಕೆ ಆಗಬೇಕು ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಜನತೆಯಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರವೂ ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಣಗೊಳ್ಳದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಆಧುನಿಕ ರಾಜ್ಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ನಿಜವಾದಂಥ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ಕಾಣಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಗಾಂಧೀಜಿ ಅವರು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಗಾಂಧೀಜಿ ಅವರ ಪ್ರಕಾರ ನಿಜವಾದಂಥ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವೆಂದರೆ; ಯಾವುದೇ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಅಥವಾ ಸಂಸ್ಥೆಯೂ ಪ್ರಾಬಲ್ಯತೆಯಿಂದ ಮುಕ್ತವಾಗಿರುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಾಗೂ ರಾಜಕೀಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಿದ್ದು, ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಜೆಯೂ ಸಹ ಎಲ್ಲಾ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಮಾನ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿಸುವನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಗಾಂಧೀಜಿ ಅವರು ತಮ್ಮ ಆದರ್ಶ ರಾಜ್ಯದ ಸ್ವರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರ ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಣ ಅನಿವಾರ್ಯವೇ ಆಗುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ, ಕೇಂದ್ರೀಕರಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಅಹಿಂಸಾತ್ಮಕ ಸಮಾಜದ ರಚನೆಗೆ ಸರಿಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ. ಇವೊತ್ತು ಅಧಿಕಾರದ ಕೇಂದ್ರ ಇರುವುದು ನವದೆಹಲಿ ಅಥವಾ ಕೊಲ್ಕತಾ ಅಥವಾ ಮುಂಬಾಯಿ ನಗರಗಳಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಭಾರತದ ಲಕ್ಷಾಂತರ ಹಳ್ಳಿಗಳಿಗೆ ಹಂಚಿ ಬಿಡುವುದು ನನ್ನ ಇಚ್ಛೆ ಎಂದು ಗಾಂಧೀಜಿ ಅವರು ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ, ಅಧಿಕಾರದ ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಣವಾದಾಗ ಮಾತ್ರ, ಸ್ವತೇವ ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯಿತಿಗಳು ರೂಪುಗೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ, ಪಂಚಾಯಿತಿಗೆ ಒಂದು ಪೂರ್ವ ಪರಿಮಳವಿದೆ. ಭಾರತದ ಅಸಂಖ್ಯ ಗ್ರಾಮ ಗಣರಾಜ್ಯಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಂಥ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅದು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಸ್ವಾತಂತ್ರದ ಬುಡದಲ್ಲಿ ಆರಂಭವಾಗಬೇಕು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹಳ್ಳಿಯೂ ಸ್ವಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಪಡೆದಿರಬೇಕು. ಪಂಚಾಯಿತಿಗಳ ಅಧಿಕಾರ ಎಷ್ಟೆಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚುವುದೋ ಅಷ್ಟೆಷ್ಟು ಜನರಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯದು. ಪಂಚಾಯಿತಿಗಳು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಹಾಗೂ ದಕ್ಷವಾಗಬೇಕಾದೆ, ಜನರ ಶಿಕ್ಷಣದ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಸಾಕಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಿಸಬೇಕು. ಜನತೆಯ ಸೈನಿಕ ಶಕ್ತಿ ಹೆಚ್ಚುವುದಲ್ಲ, ನೀತಿಶಕ್ತಿ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ ಎಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಗಾಂಧೀಜಿ ಅವರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ಗಾಂಧೀಜಿ ಅವರು ಸಂಸದೀಯ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಆ ಕಾರಣವಾಗಿಯೇ, ಅವರು ವಯಸ್ಕರಾದ ಜನರ ಸಮ್ಮತಿಯನ್ನು ಬಹುಮತದಿಂದ ಪಡೆದು ನಡೆಸುವ ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರವನ್ನು ಒಪ್ಪಿದ್ದವರು. ವಯಸ್ಕರ ಮತದಾನಕ್ಕೆ ಒಲಿದವನು ನಾನು. ವಯಸ್ಕರ ಮತದಾನ ಅನೇಕ ಕಾರಣಗಳಿಗೆ ಅಗತ್ಯ. ಮತದಾರರು ಉಮೇದುದಾರರ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಬೇಕೇ ವಿನಃ ಪಕ್ಷವನ್ನಲ್ಲ. ಉಮೇದುದಾರರ ವಿಚಾರಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಚಾರಿತ್ರವೇ ಹೆಚ್ಚು ಗಣನೀಯವಾಗಬೇಕು.

ಶಾಸಕರು ಮತದಾರರಿಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿಗಳ ಎಂದು ಭಾವಿಸುವುದು ಒಂದು ಭ್ರಮೆ, ಶಾಸಕರು ಸೇವಕರು, ಜನರು ಒಡೆಯರು ಎಂಬುದು ಗಾಂಧೀಜಿ ಅವರ ಚಿಂತನೆಯೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ.

ಒಂದು ಪ್ರಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ, ಇನ್ನೂರೈವತ್ತು ಮಂದಿ ಶಾಸಕರನ್ನು ಯಾವುದೇ ಲಗಾಮು ಇಲ್ಲದೇ ಕಳಚಿ ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟಲ್ಲಿ ಅವರು ಅತ್ಯಂತ ಕಟ್ಟಿ ಪ್ಲೇಗ್ ಮಾರಿ ಆಗುತ್ತಾರೆ ಎನ್ನುವುದು ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಎಂದು ಗಾಂಧೀಜಿ ಅವರು ತಮ್ಮ ನಿಲುವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ, ಜನತಾವಾಣಿಯೇ ದೇವರ ವಾಣಿ. ಪ್ರಜಾತಂತ್ರದ ನಿಜವಾದ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳಲು ನಾವು ಬಯಸಿದರೆ ಅಸಹಿಷ್ಣುಗಳಾಗಿರಬಾರದು. ಬಹುಮತದ ಆಳ್ವಿಕೆ ಎಂದರೆ, ಒಬ್ಬನೇ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಒಳ್ಳೆಯದಾಗಿದ್ದರೂ, ಅದನ್ನು ತುಳಿಯಬೇಕು ಎಂದಲ್ಲ. ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ಅನೇಕರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ತೂಕ ಇರಬೇಕು. ಇದೇ ನಿಜವಾದ ಪ್ರಜಾತಂತ್ರ ಎಂದಿದ್ದಾರೆ ಗಾಂಧೀಜಿ.

ಗಾಂಧೀಜಿ ಅವರು ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವಾದಿಗಳಾಗಿದ್ದರೂ ಸಹ ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರವಾದ ಬ್ರಿಟನ್ ದೇಶದ ಸಂಸದೀಯ ಸರ್ಕಾರವನ್ನು ಪ್ರಖರವಾಗಿ ಟೀಕಿಸಿದವರು. ಬ್ರಿಟನ್ ಸಂಸತ್ತಿನ ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ಜನತೆಯ ಬಗೆಗೆ ಯಾವ ಕಳಕಳಿಯೂ ಇಲ್ಲದ ಕಾರಣ ಅದನ್ನು ಮಾತಾನಾಡುವ ಅಂಗಡಿ ಎಂದು ಕರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಸಂಸತ್ತಿನ ಸದಸ್ಯರು ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿಗೆ ಎಲ್ಲಾ ರೀತಿಯ ನೆರವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಸ್ವಾರ್ಥಿಗಳಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಆಳುವ ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷವು ಇತರರನ್ನು ಶೋಷಿಸುತ್ತದೆ. ಬ್ರಿಟನ್ನಿನಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯ ಅಧಿಕಾರ ಇರಬಹುದು. ಆದರೆ, ಸ್ವರಾಜ್ಯ ಎನ್ನುವುದು ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಗಾಂಧೀಜಿ ಅವರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವು ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಶಾಹಿ ಮತ್ತು ಬಂಡವಾಳಶಾಹಿಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾನ್ಯತೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ಇವೆರಡೂ ಸಹ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾದವಾಗಿವೆ. ಅಲ್ಲಿ ಬಡವರ ಶೋಷಣೆಯು ಮುಂದುವರೆಯುತ್ತಲಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವು ಹೆಸರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಇದ್ದು, ಸರ್ವಾಧಿಕಾರವೇ ಅಸ್ಥಿತ್ವದಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ. ಆದ ಕಾರಣ ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಮಾದರಿಯ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ನಾವು ಅನುಸರಿಸುವ ಅಗತ್ಯವೇ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಗಾಂಧೀಜಿ ಅವರ ಪ್ರಬಲವಾದಂಥ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಗಾಂಧೀಜಿ ಅವರು ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದಲ್ಲಿ ಬಹುಸಂಖ್ಯಾತರು ಆಡಳಿತವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ, ಅವರು ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರ ಸರ್ಕಾರವಾಗಿರಬೇಕೇ ಹೊರತು ಕೇವಲ ಬಹುಸಂಖ್ಯಾತರ ಸರ್ಕಾರವಾಗಿರಬಾರದು. ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರನ್ನು ಬಹುಸಂಖ್ಯಾತರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲೇಬೇಕೆಂದು ಬಲತ್ಕಾರ ಮಾಡುವುದು ತಪ್ಪು. ಹಾಗೇ ಬಹುಸಂಖ್ಯಾತರ ಹಿತಕ್ಕೂ ಧಕ್ಕೆಯುಂಟಾಗಬಾರದು. ಎಲ್ಲರ ಹಿತವನ್ನು ಕಾಪಾಡುವ ಸರ್ಕಾರವೇರ್ಪಡಬೇಕು ಎಂದಿದ್ದಾರೆ.

ಬಹುಸಂಖ್ಯಾತರು ಗುಲಾಮಗಿರಿಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರು ಅದನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಭಟನೆಯನ್ನು ಇಂಥ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಲೇಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದಲ್ಲಿ ಮತಗಳನ್ನು ತೂಕ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಕೇವಲ ಎಣಿಸಲಾಗಿರುತ್ತದೆ ಅಷ್ಟೇ. ಮತದ ಗುಣಮಟ್ಟವನ್ನು ನಾವು ಪರಿಗಣಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಬಹುಸಂಖ್ಯಾತರ ತೀರ್ಮಾನಗಳೇ ಅಂತಿಮವಾಗಕೂಡದು. ಬಹುಸಂಖ್ಯಾತರು ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದಾಗ ಅವುಗಳನ್ನು ತಿದ್ದುವುದು ಎಲ್ಲರ ಕರ್ತವ್ಯ. ಅದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಹುಸಂಖ್ಯಾತರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಕುರುಡುರಂತೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ಗಾಂಧೀಜಿ ಅವರು ಹೇಳುವಂತೆ, ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೂ ಅಮೂಲ್ಯವಾದುದು ಎಂಬುದನ್ನು ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಸರ್ಕಾರ ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಮರೆಯಕೂಡದು.

ಭಾರತ ಹಳ್ಳಿಗಳ ದೇಶ. ಭಾರತದ ಬೆನ್ನೆಲುಬು ಹಳ್ಳಿಗಳು. ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಸಲು ಸರ್ಕಾರದ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಣ ಮಾಡಬೇಕು. ತಮ್ಮ ಆಡಳಿತವನ್ನು ತಾವೆ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಬೇಕಾದ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಹಳ್ಳಿಗಳಿಗೆ ಕಲ್ಪಿಸುವುದು ಪ್ರಜಾಸತ್ತಾತ್ಮಕ ಸರ್ಕಾರದ ಆದ್ಯ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅಧಿಕಾರದ ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಣ ಹಾಗೂ ಆರ್ಥಿಕ ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಣವು ಆದಾಗ ಮಾತ್ರವೇ ಪ್ರಜಾಸತ್ತೆಯು ಗ್ರಾಮ ಗ್ರಾಮಗಳಿಗೆ ತಲುಪುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಸರ್ವರ ಹಿತಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸರ್ಕಾರದ ಒಂದು ತೊಡರು ಯಂತ್ರ. ಅನೇಕರಿಗೆ ಅದು ಅರ್ಥವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ನಾಗರಿಕನೂ ತನ್ನ ರೀತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸದ್ದಿಲ್ಲದೆ, ಆದರೆ ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಭರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇದು ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ಆಯಾ ಸರ್ಕಾರದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕೃತಿಗೂ ನಾಗರಿಕನೂ ಹೊಣೆಗಾರನೇ. ಸರ್ಕಾರದ ಕೃತಿ ಸಹನೀಯವಾಗಿರುವವರೆಗೆ ಅದಕ್ಕೆ ಬೆಂಬಲಕೊಡಬೇಕಾದ್ದೇ. ಆದರೆ, ತನಗೂ ತನ್ನ ಜನಾಂಗಕ್ಕೂ ದುಃಖ ಕಾರಣವಾದಾಗ ಬೆಂಬಲಕೊಡದೇ ಹಿಂತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಅವನ ಕರ್ತವ್ಯ ಎಂದಿದ್ದಾರೆ ಗಾಂಧೀಜಿ. ಜೀವಾಳಕ್ಕೆ ಧಕ್ಕೆ ತಗಲದಿರುವಂಥ ಅಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕ್ರಮಲೋಪಗಳನ್ನು ಅನೇಕ ಸಂದರ್ಭಗಳನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಪ್ರಜೆಯ ಕರ್ತವ್ಯ. ಆದರೆ, ಅಸಹನೀಯ ಅಕ್ರಮವನ್ನು ಪ್ರತಿಭಟಿಸುವುದು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಜನಾಂಗಕ್ಕೂ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಗೂ ಒಂದು ಹಕ್ಕು ಎಂದಿದ್ದಾರೆ ಗಾಂಧೀಜಿ.

ಆಡಳಿತಗಾರರು, ರಾಜ್ಯಪಾಲರು, ಮಂತ್ರಿಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ ಜನ ಹೇಗೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂಬ ಬಗೆಗೂ ಸಹ ಗಾಂಧೀಜಿ ಅವರು ತಮ್ಮ ವಿಚಾರಧಾರೆಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿನ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಸಿದ್ದಾರೆ. ಸ್ವದೇಶಿ, ಸ್ವಭಾಷೆಗಳ ಪ್ರೀತಿ, ಸರಳ ಜೀವನ, ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ, ರಾಗ-ದ್ವೇಷಗಳ ವಿಮುಕ್ತಿ, ವೈಯುಕ್ತಿಕ ಜೀವನಶುದ್ಧಿ, ಖಾದಿ ಗ್ರಾಮೋದ್ಯೋಗಗಳ ಬಗೆಗೆ ಅಭಿಮಾನ, ಭೇದ ಭಾವನೆ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆಗಳಿಂದ ದೂರ, ಟೀಕೆಗಳ

ಬಗೆಗೆ ಸಹನೆ, ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಹಣದ ಬಗೆಗೆ ಕಟ್ಟಿಚ್ಚರ ಇಂಥ ಹಲವು ಹತ್ತು ನಿರ್ದೇಶನಗಳನ್ನು ನೀಡಿದ್ದರು. ಆಗಿನೂ ಅಧಿಕಾರವು ನಮ್ಮ ಭಾರತೀಯರ ಕೈಗೆ ಬರುವ ಸೂಚನೆ ಇತ್ತು. ಆಗಲೇ ಗಾಂಧೀಜಿ ಅವರು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯನ್ನು ನೀಡಿದ್ದರು. ಈವಾಗ ಸ್ವರಾಜ್ಯವು ಬಂದು ಎಷ್ಟು ವಸಂತಗಳನ್ನು ಕಳೆದಿದೆ. ಗಾಂಧೀಜಿ ಅವರು ಅಂದು ಏನೇನು ಸಂದೇಹಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದರೋ, ಅವೆಲ್ಲವೂ ಕೂಡ ನಮ್ಮ ಊಹೆಗೂ ಮೀರಿ ನಿಜವಾಗಿತ್ತಿವೆ. ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರ, ದುರಾಡಳಿತ, ಸ್ವಜನ ಪಕ್ಷಪಾತ, ಅಧಿಕಾರ ದಾಹ, ಜಾತೀಯತೆ, ಪಕ್ಷ ರಾಜಕೀಯದ ಹೊಲಸು, ಅಪ್ರಮಾಣೀಕ, ಅಸತ್ಯ, ಗುಂಡಾಗಿರಿ ಎಲ್ಲವೂ ಜನತಂತ್ರವನ್ನು ರೋಗಿಷ್ಯವಾಗಿಸಿವೆ. ಹೀಗೆ, ನಮ್ಮ ಭಾರತ ದೇಶದ ಮಹಾನಾಯಕರಾದಂತಹ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಮತ್ತು ಗಾಂಧೀಜಿ ಅವರು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ್ದ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಮಾದರಿ, ಅದನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ತರುವಲ್ಲಿ ಅವರು ರೂಪಿಸಿದ್ದ ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಮತ್ತು ಅಹಿಂಸಾತ್ಮಕ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯೂ ರೂಪಿಸಿ ಯಾವ ಜನಸಮುದಾಯಗಳಿಗೆ ಅನ್ಯಾಯ ಮತ್ತು ಅಸಮಾನತೆಯಾಗಿದೆಯೋ ಆ ಸಮುದಾಯಗಳಿಗೆ ನ್ಯಾಯವನ್ನು ಮತ್ತು ಸಮಾನತೆಯನ್ನು ತರಲು ಸಾಧ್ಯವೆಂಬುದು ಈ ಲೇಖನದ ಪ್ರಧಾನ ಉದ್ದೇಶವೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ.

ಗ್ರಂಥಸೂಚಿ

1. ಡಾ.ಬಾಬಾಸಾಹೇಬ್ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರ ಸಮಗ್ರ ಬರಹಗಳು ಮತ್ತು ಭಾಷಣಗಳು, ಕುವೆಂಪು ಭಾಷಾ ಭಾರತಿ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇಲಾಖೆ, ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ, ಬೆಂಗಳೂರು, 2015
2. ಆಚಾರ್, ಕೆ.ಎಸ್, ಮಹಾತ್ಮ ಗಾಂಧೀಯವರ ಕಥೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಮಂದಿರ ಪ್ರಕಾಶನ, ಬೆಂಗಳೂರು, 1991
3. ಷಣ್ಮುಗಂ.ವಿ, ಆಧುನಿಕ ಭಾರತದ ನಿರ್ಮಾಪಕ ಡಾ.ಬಿ.ಆರ್.ಅಂಬೇಡ್ಕರ್, ಬಹುಜನ್ ಸೋಷಿಯಲ್ ಫೌಂಡೇಷನ್, ಬೆಂಗಳೂರು, 2016
4. ಪುನ್ನೆಪ್ಪ.ಎಸ್.ಮಾಳ್ಳಿ, ಬಸವೇಶ್ವರ ಮತ್ತು ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಚಿಂತನೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯ, ರಾಜ್ ಪ್ರಕಾಶನ, ಮೈಸೂರು, 2004
5. ರಾಜಪ್ಪಾಜಿ.ಎಂ. ಚಿಂತನ, ಜ್ಯೋತಿ ಪ್ರಕಾಶನ, ಮೈಸೂರು, 2011
6. ಜವರನಹಳ್ಳಿ ಮಲ್ಲೇಶ್, ರಾಜಕೀಯ ಚಿಂತಕರು, ಒಲವುಗಳು ಮತ್ತು ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳು, ಸುಮುಖ್ ಪ್ರಕಾಶನ, ಬೆಂಗಳೂರು, 2006

7. ಖಾದ್ರಿ ಶಾಮಣ್ಣ, ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ವೋದಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮಿತಿ, ಬೆಂಗಳೂರು, 1973
8. ರಾಮಕೃಷ್ಣಹೆಚ್.ಟಿ ಮತ್ತು ರಾಜು ಎಂ.ಆರ್, ರಾಜಕೀಯ ಚಿಂತನೆಗಳು, ಲಲಿತ ಪ್ರಕಾಶನ ಮೈಸೂರು, 1991
9. ಹಾಲಪ್ಪ, ರಾಜ್ಯ ಶಾಸ್ತ್ರ, ಲಲಿತ ಪ್ರಕಾಶನ ಮೈಸೂರು, 2008
10. ಸುರೇಶ್, ಕೆ.ಜೆ., ರಾಜಕೀಯ ಸಿದ್ಧಾಂತ, 2000
11. ಬಂಗ್ ತಾಕೂರ್ ದಾಸ್, ಗ್ರಾಮ ಸ್ವರಾಜ್ಯ ಬೆಂಗಳೂರು, ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ವೋದಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮಿತಿ, 1998
12. ದಳಪತಿ.ಎಂ.ಬಿ. ಮಹಾತ್ಮ ಗಾಂಧೀ ಮತ್ತು ಸ್ವರಾಜ್ಯ ಗಾಂಧೀಜಿ ಅವರ ರಾಜಕೀಯ ಚಿಂತನೆಯ ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನ, ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಧಾರವಾಡ, 2002
13. ಧರಶರಣ, ಆರ್. ಗಾಂಧೀ ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರ ಪ್ರಸ್ತುತತೆ, ತಾರಾ ಪ್ರಿಂಟಿಂಗ್ ಪ್ರೆಸ್, ಮೈಸೂರು, 2006
14. ಪ್ರಾಣೇಶ್‌ರಾವ್, ಬಿ.ಆರ್. ಮಹಾತ್ಮ ಗಾಂಧಿ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆ ಭಾರತಿ ಪ್ರಕಾಶನ, ಮೈಸೂರು, 1999